

Mishnah *Bava Kamma, chapter 9*

משנה בבא קמא פרק ט

(1) If one steals pieces of wood and makes utensils out of them, or pieces of wool and makes garments out of them, he has to pay for them, in accordance with [their value] at the time of the robbery [i.e., of the pieces of wood and wool but not of the utensils and garments respectively, as, by the change which took place, he acquired title to them]. If one stole a pregnant cow which meanwhile gave

birth [to a calf], or a sheep bearing wool which he sheared, he pays the value of a cow which was about to give birth [to a calf], and the value of a sheep which was ready to be shorn [respectively]. But if he stole a cow which became pregnant while with him and then gave birth, or a sheep which while with him grew wool which he sheared, he pays in accordance with [the value at] the time of the robbery. This is the general principle: All thieves have to pay in accordance with [the value of the misappropriated article at] the time of the robbery [i.e., if he stole a calf and when it became a fully grown ox he slaughtered it, he would be exempt from fivefold payment since at the time of metamorphosis from calf to ox, he acquired title to it and he slaughtered his own;

however, he would have to pay the value of a calf].

(2) If one stole an animal and it became old, or slaves and they became old, he pays according to [the value at] the time of the robbery [as the change transferred the ownership to him]. Rabbi Meir, however, states, that in the case of slaves [who are subject to the law applicable to immovable property, where the law of robbery does not apply since the land is always in the possession of its owner, so, too, the slave, wherever he is, is always in the possession of his owner and therefore,] he could say to the owner, Here, take what is yours. If he robbed a

רבנו עובדיה מברטנורא

א הגזול. משלם כשעת הגזילה: דמי עצים וצמר. ואין חייב להחזיר לו כלים, דקני בשינוי: דמי רחל העומדת ליגזז. והעודף ששזה יותר הולד והגיזה, שלו הוא, דקנהו בשינוי: זה הכלל. לאתווי גנב טלה ונעשה איל, עגל ונעשה שור, וטבחו או מכרו, שהוא פטור מתשלומי ארבעה וחמשה, שביין שנעשה שינוי בידו, קנאו, ושלו הוא טובח ושלו הוא מוכר: **ב בעבדים אומר לו הרי שלך לפניך.**

coin and it became cracked, fruits and they became stale or wine and it became sour, he would have to pay according to [the value at] the time of the robbery [as the change transferred the ownership to him]. But if the coin went out of use, the *terumah* became defiled [and thus unfit as food; see Shabbat 25a], the leaven forbidden [for any use because] Pesah had

intervened [see Pesahim 2:2], or if the animal [he robbed] became the instrument for the commission of a sin [such as in Leviticus 18:23 whereby it becomes disqualified from being sacrificed upon the altar] or it became otherwise disqualified from being sacrificed upon the altar [such as through a hardly noticeable blemish, as where no limb was missing], or if it was taken out to be stoned [as in the case where it killed a human], he can say to him: Here, take what is yours.

(3) If one gave [materials] to craftsmen to fashion [vessels from them] and [after making them] they broke them, they are liable to pay [for the value of the finished items and not the value of the materials]. If he gave a carpenter a chest, a box or a cupboard to fix and he broke it [or if he gave him wood with which to build a chest and afterwards broke it], he is liable to pay [for the fixed chest, even though, in regard to theft, once there was a change in the item, the thief takes possession and is only responsible for its value when stolen; here, since at the time he changed the item he was fixing it for its owner, it, therefore, never left the owner's possession]. If a builder undertook to pull down a wall and broke the stones or damaged them, he is liable to pay, but if while he was pulling down

רבנו עובדיה מברטנורא

דכרקע דמי וברשותא דמרייהו קיימי. והלכה כר"מ: **מטבע ונסרק**. שינוי הניכר הוא: **פירות והרקיבו**. בשהרקיבו מקצתן [ואומר לו הרי שלך לפניך]. אבל הרקיבו כולם, משלם כשעת הגזילה: **מטבע ונפסל**. שאינו עובר באותה מדינה, אבל עובר הוא במדינה אחרת: **ונעבדה בה עבירה**. שנרבעה או נעבדה [לעבודה זרה] שהיא פסולה לקרבן: **שנפסלה למזבח**. במום שאינו ניכר כגון בדוקין שבעין: **ג נתן לאומנין לתקן**. נתן להם עצים לעשות כלי. ולאחר שנעשה הכלי קלקלוהו, חייבים לשלם דמי הכלי ולא דמי עצים בלבד: **נתן לחרשו**. השתא אשמעינן שאם נתן כלי עשוי לאומן כדי לתקנו, וקלקלו, חייב לשלם דמי הכלי. ותנא סיפא לגלויי רישא, דלא תימא רישא מיידי

פירות והרקיבו, יין והחמיץ, משלם כשעת הגזילה. מטבע ונפסל, תרומה ונטמאת, המץ ועבר עליו הפסח, בהמה ונעבדה בה עברה, או שנפסלה מעל גבי המזבח, או שהיתה יוצאת לסקל, אומר לו הרי שלך לפניך: **ג נתן לאומנין לתקן, וקלקלו, חייבין לשלם**. נתן לחרש שדה תבה ומגדל לתקן, וקלקל, חייב לשלם. והבנאי שקבל עליו לסתור את הכתל, ושבר את האבנים או שהזיק, חייב

the wall on one side, another part fell on another side, he is exempt; though, if this was caused through his knocking, he is liable.

(4) If wool was given to a dyer and the boiling vat burnt it, he must pay the owner the value of his wool, but if he dyed it [with the dregs of dye and it turned out] an inferior shade [thereby intentionally damaging it, since it now

can no longer be dyed the specified, specific shade], then if the increase in value [resulting from the work done by him] is greater than his outlay [i.e., the undyed wool is worth four dollars, now after it is dyed it is worth ten dollars and the dyer's expense was two dollars], the owner gives him only the outlay [i.e., two dollars], whereas if the outlay [incurred by the dyer] was greater than the increase in value [i.e., if the dyer's expense is seven dollars and the wool is now only worth ten dollars, an increase in value of only six dollars], he pays him [only] the amount of the increase [i.e., six dollars]. [If wool was given to the dyer] to dye red and he dyed it black [instead], or to dye black and he dyed it red [instead]: Rabbi Meir says, [If the owner of the wool does not want to pay the agreed-upon price, for a color he didn't order] he [the dyer] pays [the owner] for the value of his wool [before it was dyed. Rabbi Meir is of the opinion that this is similar to the situation of a thief whereby he takes possession at the time of the change in the item]. Rabbi Yehudah, however, says: If the increase in value is greater than the outlay, the owner pays the dyer his outlay, whereas if the

רבנו עובדיה מברטנורא

בכלי עשוי: שידה. עגלה של עץ העשויה למרכב נשים: ד והקדיחתו יורה. ששרפתו יורה. שהרתיו יותר מדאי: נותן לו דמי צמרו. והכא ליכא שבחא כלל, שהרי נשרף לגמרי, וליכא למימר אם השבח יתר: צבעו כאור. כמו כעור. שצבעו בפסולת של צבע. ומזיק בכונה הוא. לפיכך ידו על התחטונה לדברי הכל: ואם השבח. שהשביח הצמר: יתר על היציאה. של צבע. נותן לו לצבע את היציאה ולא שכר שלם, ומקבל צמרו. ודמי צמרו לא אמרינן דניתב ליה דנקי איהו שבחא דצמר, דהא בצבע שהתנה עמו צבע וליכא שינויא דנקי: לצבוע לו אדום וכו'. קנייה בשינוי. לרבי מאיר לא יהיב אלא דמי צמרו, או זה יתן שכרו משלם ויקח הצמר: רבי יהודה אומר וכו'. דקניס ליה להאי דשינוי, להיות ידו על התחטונה ולא נתהני משבחא, ואגרא נמי לא נשקול אלא יציאה. ואם יציאה יתירה על השבח, יתן לו השבח שהשביח. ואם ירצה לתת את שכרו משלם,

לשלם. היה סותר מצד זה ונפיל מצד אחר, פטור. ואם מחמת המכה, חיב: ד הנותן צמר לצבע, והקדיחתו יורה, נותן לו דמי צמרו. צבעו כאור, אם השבח יותר על היציאה, נותן לו את היציאה, ואם היציאה יתרה על השבח, נותן לו את השבח. לצבע לו אדם, וצבעו שחר, שחר, וצבעו אדם, רבי מאיר אומר, נותן לו דמי צמרו. רבי יהודה אומר, אם השבח יתר על היציאה, נותן לו את

outlay exceeded the increase in value
he pays him [only] the increase.

(5) If a person stole from another to the extent of a *perutah* [a small coin; the minimum monetary value in matters of *halachah*] and [nevertheless] took an oath [falsely, that he did not do so, in order to be forgiven], he must personally take it to him [in accordance with “He must give ... to its **rightful owner**” (Leviticus 5:24), even if he has to travel as far as] to Media [where silver and gold are not of great importance; see Isaiah 13:17].

He may give it neither to his son nor to his agent [only “to its **rightful owner**”], though he may give it an agent of the Court. If he [the victim] died, the thief must restore it [including the extra fifth (see next Mishnah)] to the heirs.

(6) If he returned the principal, but did not pay him the [additional] fifth [see Leviticus 5:24]; or if he waived the principal, but not the fifth; or waived both this one and the other, with the exception of an amount less than the value of a *perutah* of the principal, he need not go after him [regarding the payment of the fifth and the principal, if worth less than a *perutah* and we are not concerned lest the item go up in value to above a *perutah*, rather, he leaves it be, so that the owner can pick it up, when he chooses]. If, however, he paid him the fifth but did not return the principal; or if the other waived the fifth but not the principal; or even where he gave him both, with the exception, however, of the value of a *perutah* on account of the principal, he must go after him.

(7) If he returned the principal to him and took an oath regarding the fifth [saying he already paid it when, in fact, he did not and then admitted that he didn't pay

רבנו עובדיה מברטנורא

ששב יותר על השכר, יתן שכרו. והלכה כרבי יהודה: **ה נשבע לו**. על שקר, והודה: **יוליכנו אחריו אפילו למדי**. דאין לו כפרה עד שיחזיר לנגול עצמו. דגבי נשבע על שקר כתיב (ויקרא ה) לאשר הוא לו יתנו: **לא יתן לא לבנו**. של נגול. דלא הוי השבה עד דמטי לידיה: **לשליח ב"ד**. תקנה הוא דעבוד רבנן מפני תקנת השבים, שלא נחייבנו לזה להוציא מנה בהוצאת הדרך: **ואם מת**. הנגול: **ו חוץ מנפחות משה פרוטה וכו'**. ולא חיישינן שמא יתיקר וישוב על שוה פרוטה, ואפילו הגול בעין אינו צריך להוליכו אחריו: **ז נשבע לו על החומש**. שבועה שניה, שנתנו לו, והודה שלא

היציאה, ואם היציאה יתרה על השבת, נותן לו את השבת: ה הגזול את חברו שוה פרוטה ונשבע לו, יוליכנו אחריו אפילו למדי. לא יתן לא לבנו ולא לשלוחו, אכל נותן לשליח בית דין. ואם מת, יחזיר ליורשיו: **ו נתן לו את הקרן ולא נתן לו את החמש**, מחל לו על הקרן ולא מחל לו על החמש, מחל לו על זה ועל זה חוץ מנפחות משה פרוטה בקרן, אינו צריך לילף אחריו. נתן לו את החמש ולא נתן לו את הקרן, מחל לו על החמש ולא מחל לו על הקרן, מחל לו על זה ועל זה חוץ משה פרוטה בקרן, צריך לילף אחריו: **ז נתן לו את הקרן ונשבע לו על החמש**, הרי זה משלם

the fifth (see Leviticus 5:14)], he must [now] pay him a fifth on top of the fifth, and so on [i.e., if he once more returns the original fifth of the fine, the one which at first he denied and swears that the extra fifth of that fifth, I have already paid and then admits, he now has to pay him a fifth on top of that fifth] until the principal becomes reduced to less than the value of a *perutah*. So, too, in the case regarding a deposit, as it is stated: [“Denying falsely to his fellow concerning an item] left as a deposit, or money given in hand, or robbery or withholding funds from his fellow, or finding a lost article — and he denies and swears falsely,” (Leviticus 5:21-22) he must pay the principal and the fifth and bring a guilt-offering (see *ibid.*, verse 25). [If a person says to another:] Where is my deposit? And he [being an unpaid guardian] replies: It is lost; [and the depositor then says], I adjure you, and the other replies, Amen — if witnesses testify against him that he himself had eaten it, he pays only the principal, [since it states regarding the fifth and guilt-offering, “They shall confess their sin,” (Numbers 5:7) and therefore only] if he confesses on his own accord [does] he have to repay the principal together with the fifth and bring a guilt-offering [in accordance with Leviticus 5:21-25].

(8) [But if the depositor asks:] Where is my deposit? And the guardian replies: It was stolen, [and the depositor then says:] I adjure you, and the guardian replies, Amen — if witnesses testify against him that he himself had stolen it [since an unpaid guardian who swears that it was stolen has the equivalency of a thief], he has to repay double [in accordance with Exodus 22:8]. Whereas, if he confesses

רבנו עובדיה מברטנורא

נתנו: הרי זה משלם חומש על חומש. חומשו של חומש, דחומש ראשון נעשה קרן: עד שיתמעט וכו'. שאם חוזר ונתן לו חומש ראשון ונשבע על השני והודה, משלם חומשו וחומשו של חומש שני, וכן לעולם. שנאמר (שם) וחמישיתיו יוסף עליו, התורה ריבתה חמישיות הרבה לקרן אחד: תשומת יד. הלאה: עשק את עמיתו. שכר שכיר: משלם קרן. דאינן חומש ואשם אלא אם כן הודה. דכתיב בגזל הגר בפרשת נשא, והתודה: ה תשלומי כפל. ואם הודה מעצמו אינו משלם כפל, דכתיב (שמות

המש על המש, עד שיתמעט הקרן פחות משוה פרוטה. וכן בפקדון, שנאמר (ויקרא ה) בפקדון או בתשומת יד או בגזל או עשק את עמיתו או מצא אבדה וכחש בה ונשבע על שקר, הרי זה משלם קרן והמש ואשם. היכן פקדוני, אמר לו אבד. משביעך אני, ואמר אמן, והעדים מעידים אותו שאכלו, משלם קרן. הודה מעצמו, משלם קרן והמש ואשם: ח היכן פקדוני, אמר לו נגנב. משביעך אני, ואמר אמן, והעדים מעידים אותו שנגנבו, משלם תשלומי כפל. הודה מעצמו, משלם

of his own accord, he has to repay [only] the principal together with a fifth and bring a guilt-offering [in accordance with Leviticus 5:21-25].

(9) If a person robbed his father and [when accused by him,] denied it with an oath, and [the father afterwards]

died [when the son confessed the theft], he must repay the principal and a fifth to his [father's] children [i.e., to his own brothers, for if he would retain anything for himself he would not obtain atonement, since he did not make full restitution] or to his [father's] brothers [i.e., his uncles, in the absence of any other children to his father]; but if he is unwilling to do so [i.e., to forfeit his own share in the payment which he has to make], or he doesn't have enough [to return that which would have been his share in the inheritance], he should borrow [the amount from others and perform the duty of restitution to any of the specified relatives], and the creditors can, subsequently, come and [demand to] be paid [from the amount restored — the portion which would, by law, have belonged to the son who stole, as heir].

(10) If a man said to his son: *Konam* be [i.e., let it be forbidden as a sacrifice] whatever benefit you have of mine [i.e., I hereby vow that you do not benefit out of anything belonging to me], and subsequently died, the son will inherit him [for through the death of the father his possessions passed out of his ownership and the son is no longer benefiting out of anything belonging to the father]. [But if he said: *Konam* ...] both during his lifetime and after his death [i.e., I hereby vow that you do not benefit out of anything belonging to me both during my lifetime and after my death], and [the father] died, the son will not inherit him [i.e., he inherits; but, may not derive any benefit from it], but [his portion] will be

רבנו עובדיה מברטנורא

כב) אשר ירשיעון אלהים, פרט למרשיע את עצמו: ט הרי זה משלם קרן וחומש לבניו או לאחיו. אם אין לו בנים. ואע"ג דנפלה ירושה קמיה דהיאך, בעי למעבד השבה ואין מעכב אצלו אפילו כנגד חלקו. דכתיב (ויקרא ה) והשיב את הגזלה, אין לו תקנה עד שיוציא גזילו מתחת ידו. ובלבד שתהא הגזילה בעין דלא קניה בשינוי: אין לו. נכסים כל כך שיכול לוותר על חלקו: או שאינו רוצה. להפסיד חלקו: לזה. מאחרים, ומחזיר את הגזל לאחיו לקיים מצות השבה: ובעלי החוב. שלוח זה הגזלן מהם: באים ונפרעים. מן הגזילה הזאת החלק שיש לגזלן בה. ואם אין יורש לאביו אלא הוא, נותן הוא עצמו הגזילה לבעל חובו בפרעון החוב, וצריך להודיעו ולומר לו זה גזל אבא. או נותן על

קרן והמש ואשם: ט הגזול את אביו ונשבע לו, ומת, הרי זה משלם קרן והמש לבניו או לאחיו. ואם אינו רוצה, או שאין לו, לזה ובעלי חוב באים ונפרעים: י האומר לבנו, קונם אי אתה נהנה משלי, אם מת, יירשנו. בתינו ובמותו, אם מת, לא יירשנו, ויחזיר

transferred to his father's [other] children [i.e., to his own brothers] or to his father's brothers [i.e., his uncles, in the absence of any other children to his father]; if the son has nothing [for livelihood, i.e., he is not in a position to do so], he may borrow [from others an amount equal to his portion in the inheritance], and the creditors can come and demand payment [out of the estate].

(11) If one robbed a convert and [after he] had sworn to him [that he did not do so], the convert died, he would have to pay the principal and a fifth to the *Kohanim*, and bring a guilt-offering to the altar, as it is said: "But if the man has no kinsman [meaning a convert] to whom restitution may be made, let the restitution be made to the Lord, even to the *Kohen*; beside the ram of atonement, whereby an atonement shall be made for him." (Numbers 5:8) If, while he was bringing the money and the guilt-offering up to Jerusalem, he died, the money will be given to his heirs [i.e., of the robber. Since a convert has no heirs, the money becomes ownerless property and belongs to whoever seizes it first, thus in reality the money belongs to the robber since it is in his possession. Nevertheless, it is for forgiveness purposes only that he gives it to the priest; here, however, that is no longer possible, since he died], and the guilt-offering [i.e., the animal intended for the sacrifice] will be kept to pasture until it becomes blemished [and thus unfit to be sacrificed — see Leviticus 22:20], when it will be sold and the monies received will go to [the Temple fund for] freewill-offerings.

(12) But if he had already given the money to the members of the [Temple] watch

רבנו עובדיה מברטנורא

דרך זה לכתובת אשתו או לקופת הצדקה. ובכולן צריך שיודיע שזה גזל אביו: **י ואם אין לו.** מה יאכל. לזה ואוכל. ובעלי חוב באים ונפרעים מן הירושה את חלקו. ולא חשיבא הנאה מה שפורע חובו באותם מעות, דהא תנן בנדרים (דף ל"ג) המודר הנאה מחבירו פורע לו חובו: **י א ש נ א מ ר ואם אין לאיש גואל.** ואין לך אדם בישראל שאין לו גואלים למעלה עד יעקב אבינו. אלא זה הגר שמת ואין לו יורשין: **ומת.** הגולן: **הכסף ינתן לבניו.** של גולן. שכבר זכה בהן ממיתת הגר, אלא דהשבה בעי למעבד כי היכי דתהוי ליה כפרה אשבעתיה, והשתא תו ליכא כפרה כיון דמית ליה: **והאשם ירעה.** כדן אשם שמתו בעליו, דקיי"ל כל שבחטאת מתה באשם רועה: **עד שיסתאב.** עד שיפול בו מום: **ויפלו דמיו לנדבה.** לקיץ המזבח לקנות מהם עולות: **י ב לאנשי משמר ומת.** קודם שיביא

and then died, the heirs [of the deceased thief] have no power to make them give it up, as it is written, “Whatsoever any man gives the *Kohen*, it shall be his.” (Numbers 5:10) If he gave the money to Yehoyariv [i.e., to a member of the Yehoyariv watch, which was the first of the twenty-four rotation of watches

יכולין להוציא מידם, שְׁנֵאָמַר (שם) אִישׁ אֲשֶׁר יתן לכהן לוֹ יְהִיָּה. נתן הכסף ליהויריב ואֲשֶׁם לידעיה, יצא, אֲשֶׁם ליהויריב וְכֶסֶף לידעיה, אם קיים האֲשֶׁם, יקריבוהו בני ידעיה, ואם לאו, יחזר ויביא אֲשֶׁם אַחֵר. שהמביא גזלו עד שלא הביא אֲשֶׁמו, יצא, הביא אֲשֶׁמו עד שלא הביא גזלו, לא יצא. נתן את הקרן ולא נתן את החמש, אין החמש מעכב:

of the *Kohanim*; see I Chronicles 24:7], and the guilt-offering to Yedayah [i.e., to a member of the Yedayah watch, which was the second of the priestly watches], he has fulfilled his duty [for the payment of the money has to precede the guilt-offering]. If, however, the guilt-offering was first given to Yehoyariv and then the money to Yedayah, if the guilt-offering is still in existence [at the time the money was given], the members of the Yedidiah watch will have to sacrifice it [for Yehoyariv had no right to accept the guilt-offering before the money was paid (Tiferet Yisrael)], but if it is no longer in existence [i.e., they had already sacrificed it], he must bring another guilt-offering; for he who brings [the restitution for] robbery before having brought the guilt-offering fulfills his obligation, but he who brings the guilt-offering before having brought [the restitution for] the robbery has not fulfilled his obligation. If he has repaid the principal but not the fifth, the [non-payment of the] fifth does not prevent [his bringing the guilt-offering].

רבנו עובדיה מברטנורא

קרבן. אין יורשי הגזולן יכולים להוציא מיד הכהנים מאחר שזכו בהן כבד: ליהויריב. היא משמרה ראשונה של עשרים וארבע משמרות כהונה שבמקדש. ושל ידעיה אחריה: נתן. הגזולן את הכסף ליהויריב במשמרתו. ואחר כך נתן האשם לידעיה במשמרתו, יצא. כדמפרש ואזיל, שהמביא גזלו עד שלא הביא קרבן אשמו, יצא. וזה המשמר זכה בשלו, וזה בשלו. אבל נתן אשם ליהויריב, שהביא אשמו תחלה, ואח"כ הביא גזלו ונתן למשמר שלאחריו, אם האשם קיים שלא הקריבוהו בני יהויריב, יקריבוהו בני ידעיה ויהא גזלו ואשמו לידעיה. ואם אין אשמו קיים, לא יצא באשם שנתן ליהויריב, כיון שלא נתן גזלו. ויחזור ויביא אשם אחר: נתן הקרן. לכהנים: אין החומש מעכב. מלהקריב את האשם. אם לא נתן עדיין ולבסוף נתן: